

Polyanthea Sacra

Ex Universæ Sacræ Scripturæ Utriusque Testamenti Figuris, Symbolis, Testimoniis, Nec Non E Selectis Patrum, Aliorumque Authorum, Sententiis, eruditis Interpretationibus, Similitudinibus, rarisque Historiis collecta, Et Copiosis, Exquisitisque Materiis Moralibus De Virtutibus Et Vitiis Pro ...

Spanner, Andreas

Augustae Vindelicorum, 1702

Titulus XXIV. Concordia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79340)

Habete in vobis sal, & pacem habete in ser vos. Marci 9. 49. Sal significat sapientiam. Vult Christus, ut, quæ dicunt Apostoli, paratè explicent, non timore Pharisæo, nec bile hæretica. Velloso in Judith 6. Paræn, 49.

Canes lingeant ulcera ejus Luc. 16. 21. In mystico sensu per eos Prædicatores intelliguntur, qui linguâ solantur angustias miserorum. Sim. de Cast. l. 6. c. 12.

Cum esses sub ficu, vidi te. Jo. 1. 48. ubi Nathanael convitium Christo dixerat: à Nazareth posest aliquid boni esse? victus à Magistro pacato Nathanael ait: *Rabbi, tu es filius Dei.* v. 49. Unde tanta vis Christo ad victoriam? Inde collegit omnium scientem Filium Dei esse, qui verbis morsus non remorderet, sed laudaret v. 47. *ecce verè Israelita.* S. Chryl. hom. 29. in Jo. ex quo maximè illum sibi conciliavit; cum eum non reprehendit, sed laudibus prosecutus est. Velloso in Judith 5. Paræn, 49.

Habebat in manu sua libellum apertum, Apoc. 10. 2. *sed iris in capite ejus* v. 1. quæ quidem pacis tessera est. Gen. 9. 13. *arcum meum ponam in nubibus.* Velloso in Judith. 5. Paræn, 49.

Oportet te iterum prophetare gentibus. Apoc. 10. 11. Ne tamen tetricus in dicendo Magister esset, sed melle dulcior fluere oratio; librum iussus edit: *& erat in ore meo tanquam mel dulce.* v. 10. Id. in Judith. 7. Paræn, 7.

Sacerdotes, sicut apes de divinarum flosculis suavia mella conficiunt; & quidquid ad medicinam pertinet animarum, oris sui arte componunt. Rectè comparantur apibus Sacerdotes; quia, sicut apes, castitatem corporis præferunt, cibum vitæ cælestis exhibent, aculeum legis exercent.

Puri enim ad sanctificationem, suaves ad refectionem, severi sunt ad ultionem. S. Ambr. l. 83.

§. XXV.

Concionatori conceditur relaxatio.

Preparavit Dominus Deus hederam. Jon. 4. 6. Laboraverat enim: quasi debita sit illa relaxatio, & quies, homini, qui laboraverat. Fernand. in Gen. 8. sect. 5.

Venite secusum, & requiescite pusillum. Marci 6. 31. Per hoc Christus D. Ecclesiæ Doctores, & Pastores, monet; nè externis turbis perpetuò se dedant; sed privatim sæpe, secretòque, agentes animum colligant; eundemque à publicis negotiis, & occupationibus, quantum res patitur, itentidè sevovent. Docet per hæc eadem etiam, in verbi Ministerio defudantes nonnunquam respirare, & interquiescere; seseque, & corpus suum, suo tempore curare, & reficere debere; maximè verò post ministerium absolutum. Vid. Antioch. hic.

Discipuli convenientes ad Jesum, renuntiaverant, quæ egerunt, & docuerunt. Marci 6. 30. Audit Christus id libenter, ac dein ducit illos ad secessum amœnitatis rusticanae. *Venite secusum, & requiescite pusillum.* Theophyl. credit id à Christo institutum: ut sciant Pastores laborantes in verbo, & doctrina, dignos esse, quibus sua detur quies, & non semper intendant laboribus. Quod si laborem piscandi jubet Jo. 21. 6. *mitte in dexteram navigij rete;* ubi imperata fecerunt, mox invitantur ad prandium. v. 12. *venite, prandete.* ut benevolè discipulos à labore per cibum refocillet. Sic Euthymius. Velloso in Judith. 3. Paræn, 15. vide hæc plura.

TITULUS XXIV. CONCORDIA.

§. I.

Figure, Symbola, Allegoria.

Ex Veteri.

Spiritus Dei ferebatur super aquas. Gen. 1. 2. Subcelestes aquæ oportebat, ut congregarentur in unum; proinde, quia *spiritus Dei ferebatur &c.* ut intelligamus: aquas dispositas ad operationem divinam, hominum voluntates; super quibus fertur spiritus voluntatis divinæ, quas in unum jubet congregari divina voluntas; in unum baptisma, in unum corpus Ecclesiæ, atque Fidei, & virtutis; in unum finem, in unum velle, in unum amorem, in unum Redemptorem omnium Christum. Sim. de Cast. l. 8. c. 37.

In rerum exordio laudavit Deus opera suas Gen. 1. 3. lucem &c. *vidit, quod esset bona.* Et tandem, creatis omnibus rebus, ait sacer textus: *viditq; Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona* v. 31. Ità notat Aug. l. 13. Conf. c. 28. Septies numeravi, scriptum esse, te vidisse, quia bonum est, quod fecisti; & hoc octavum est: quia vidisti omnia, quæ fecisti. Et ecce non solum *bona*, sed etiam *valde bona*, tanquam *simul bona*. An rebus creatis Deus addit novam perfectionem? haud; sed simul quia sunt, valde bona sunt, hoc est: mirabili concentu, & concordia, Universi componebant pulchritudinem. Did. Castillo Illat. 10.

Divisit ea per medium &c. Gen. 1. 5. 10. Animalia dividuntur: quia inter malos semper sunt jurgia, & discordia. Quia ubi quilibet qua-

Rt 3

ut quod suum est, non potest esse unitas: aves autem non dividuntur; quia boni semper servant unitatem in vinculo pacis. Hugo Card. hic. In Ecclesia carnales dividuntur, spirituales non dividuntur: quia amatores Mundi contra se invicem divisiones, & scandala habere non desinunt. Aves autem, id est, spirituales, non dividuntur: quia est illis cor unum, & anima una in Deum. S. Aug. f. de 50.

In simbria summi Sacerdotis Ex. 28. 33. quatuor elementa tranquillâ unione conveniunt.

Porro Saul morabatur in extrema parte Gabaa sub malogranato. 1. Reg. 14. 2. Non sine mysterio: nam malogranatum optimi regis typum gerit. I. dum suam in granis purpuram, suam in cortice coronam, præfert; nihil magis, quam regem coronatum, ac purpuratum adumbrat. II. quia multa grana sub uno cortice complectitur. Vel significat multitudinem negotiorum, & consiliorum; quæ à regibus fidò silentiò occultantur, ut S. Ambr. l. 3. hex. c. 13. insinuat. Vel concentum omnium virtutum; quibus æquum reges exornari, ut S. Hier. l. 1. contra Jovin. interpretatur. Vel significat animorum charitatem; quam reges in regno suo maximè curare, & conservare, debent. Theodor. in Cant. 4. 13. pro malo Punico charitas intelligitur: quandoquidem sub uno ejusdem mali cortice multa sunt grana, ita mutuò inter se conservata, ut se vicissim non comprimant, neque corrumpant; sed integra conserventur, nisi aliqua in medio putredo nascatur. Mendoza hic.

Beatus populus, qui sit jubilationem. Psalm. 88. 16. Mihi videtur jubilatione indicare quandam concordiam, & unitatis, affectum. Orig. hom. 7. in Jos.

Vulnerasti cor meum, ut alij legunt, in unitate oculorum tuorum. Cant. 4. 9. Nota, quam unionem Christus cupiat: non manuum; quæ, licet sæpe jungantur precantes, sæpius tamen separantur; &, dum operantur, una quiescit, movetur altera. Et fieri potest, ut, dum attollitur dextera percussura inimicum, amplectatur lava amicum. Pedes in ambulando nisi se jungantur, hæremus loco affixi; nisi præcedat alter, sequatur alter. Secus accidit oculis; quorum tanta concordia, ut nunquam dissentiant; licet se mutuò non inspiciant. Quò movetur unus, sursum, deorsum &c. movetur & alter. Omen esset proximæ mortis, si alter solus lacrymas funderet. Hæc est unio, quam Christus sanguinis sui pretiò comparavit. Oliva t. 1. conc. 15. Concordiæ tantæ erunt omnes isti, quantæ in præsentem sunt oculi nostri. Sicut enim oculus unus verti non potest, quò non vertatur & alius; sed in eandem partem semper volvuntur: sic etiam corpus, & anima; vel societas illa iustorum, nihil poterunt velle diversum, sed eandem sem-

per voluntatem habebunt. S. Anst. l. de similit. c. 63.

Clamabant alter ad alterum. If. 6. 3. & commota sunt. Superliminaria cardinum à voce clamantis v. 4. Erant multi spiritus Deum laudantes; ita tamen uniti, veluti unus. Sylv. in Matth. 5. q. 11.

Rectò tramite ibat; non declinabat neque ad dexteram, neque ad sinistram Ezech. 19. currus ille admirabilis. Si leo, bos, aquila, currum trahebant, tam dissimiles naturâ, quam formâ, quomodo tranquillò motu currus ibat? Audi Prophetam v. 9. *juncti ag, erant penna eorum alterius, ad alterum.* S. Greg. l. 29. mor. c. 28. Et si dissimilia sunt, quæ agunt; unò tamen, eodémque sensu, Sanctorum voces, virtutesque, sociantur. Sit pax in manu, consensus in lingua, in corde concordia, idem in animo sensus; & felici gressu, tum familia, tum republica, procedet. Alvarez in Gen. 37. illustr. 58.

Dua penna singulorum jungebantur. Ezech. 1. 11. non ejusdem animalis, sed diversorum.

Quid necesse alas conjungi, quando animalia eodém jugò vehebantur, iisdémque loris? In aliis affectus pingebantur: ut noicas, divinam gloriam non ita celebrari, dum plures eidem conveniunt loco; quam dum honestò uniuntur studio. Naxera in Jos. 18. §. 10.

Ex Novo.

Vos estis sal terræ. Matth. 5. 13. Sal olim symbolum fœderis, quem fœdus ferientes tangebant. Et Num. 18. 19. *pacem salis est sempiternum coram Domino, tibi, & filiis tuis.* Dicitur concordia sal: quia sicut sal cibos à corruptione præservat, resque durabiles reddit; sic concordia res stabiles, firmasque, efficit. *Vos estis sal terræ.* q. d. Mundus est plenus discordiis, & divisionibus hæresû &c. Munus igitur vestrum est; unum Deum, unam Ecclesiam, unam fidem, unum baptisma, unam deniq; veram; exteriorum, interiorumque, pacem prædicare. *Vos estis sal terræ,* vos Mundi concordia; vos homines confederare debetis. Diez. Conc. 4. in Com. doct.

Vos estis lux Mundi. Matth. 5. 14. Cur non lucet? Resp. licet Apostoli in se multi essent; ipsa tamen gratia & charitate, ita uniendi erant, ac si unus in iis esset spiritus, unaque voluntas. Sylv. hic, q. 11.

Simile est regnum cælorum grano sinapis. Matth. 13. 31. Cur grano, & non granis sinapis? quia significat Fideles; qui, licet plures sint, est tamen eis cor unum, & anima una: & ob hanc unitatem unum granum dicitur. Sylv. hic, q. 3.

Simile est regnum cælorum fermento. Matth. 13. 33. Fermentum, quod farinam in unum corpus unit, Ecclesiæ significat concordiam triumphantem; concordia enim totus orbis Eccle-

Ecclesiae subigitur. Escobar. t. 6. Parab. Chr. obf. 1.

Faciamus tria tabernacula. Matth. 17. 4. Desideranti tria tabernacula, quibus tegetentur singuli, datur meliori consilio unicum tabernaculum nubis, sub qua regantur omnes. S. Chryl. hom. 10. in Matth. o Petre, quid vis facere tria tabernacula? respice unum tabernaculum Spiritus Sancti, qui nos pariter protegit. Si fecisses tabernacula, utique fecisses humana; quae lucem excluderent, & umbram includerent. Nubes autem lucida, & obumbrans, hoc est, unum tabernaculum, non excludit solem iustitiae, sed includit. Baeza l. 14. c. 20. §. 15.

Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te. Jo. 17. 21. Concordia nostra tam perfecta esse debet, ut propè adaequet unitatem naturae trium divinarum personarum: quarum omnium voluntas tam perfecte una est; ut nunquam possit Filius nolle, quod Spiritus vult; aut non cupere Spiritus Sanctus, quod Pater, effectum nolit. Oliva t. 1. conc. 15.

Tunicam milites dividere noluerunt Joan. 19. 24. unitatem Ecclesiae firmantes: quoniam forte evenit, ut eam unus, id est, unitas possideret. S. Prosper de praedict. Dei p. 1. c. 26.

Ex Patribus, & aliis.

Denarius numerus perfectus est, & unitatem designat. S. Ambr. tr. de 42. mans. fil. Isr. Elementum arithmeticae est unitas; elementum musicae est unisonum; elementum Geometriae est punctum; elementum astronomiae est instans. Musica est plurium dissimilium, in unum redactorum concordia. Rich. à S. Vict. l. 1. c. 8.

Grues moralem noverunt exercere concordiam: inter quas nullus primatus quaeritur; quia iniquitatis ambitus non habetur. Vigilant vicissim, communi se cautela custodiunt, ipse pastus alternus est. Sic honor nullis adimitur, dum omnia sub communione servantur. His etiam volatus vicaria aequalitate disponitur: ultima fit prima; & quae primatum tenuit, esse posterior non recusat. Voluntarie serviendo liberae sunt, & in vicem se diligendo muniuntur. Cassiodor. l. 9. var. ep. 2.

§. II.

Etymologia.

Quomodo consors dicitur, qui sortem jungit; ita ille consors dicendus est, qui corda jungit. S. Aug. tr. 77. in Jo.

Concors à conjunctione cordis appellatus S. Isid. l. 10.

Concordia à corde congruente, Varro. de verbor. orig.

Charitas, quasi chara unitas.

§. III.

Concordia placet Deo, & Christo.

Ex Veteri.

Tibi dabo &c. Gen. 13. 15. Deus hic remuneratur Abrae mansuetudinem, quae Loth, licet juniore, cesserat meliora pascua: q. d. tu prius Loth pacis causa cessisti; ideo ego tibi nunc majora do. *omnem terram, quam conficis, tibi dabo.* Vide, quam largiter Deus remuneretur, si quid pacis causa relinquatur. Corn. hic.

Aaron tribus annis senior Moysen; & nihilominus praeparavit in ducem populi à Deo electus. Ex Philone l. 1. de vita Moysen. constat; quod fuit 40. annis pastor ovium. Ex. 3. 1. in terra Madian: pastoralis autem exercitatio, ait Philo, magna ei fuit preparatio ad principatum. Fuit etiam pacis, & concordiae, diligentissimus procurator. Ex. 2. 12. 13. Oleast. quia cognoverat Dominus, Moysen zelum habere ad omne bonum, & ad pacificandum inter fratres, ideo eum praefecit. Mendoza in l. 1. Reg. 1. sect. 3.

Judices, & Magistros, constitues in omnibus portis suis. Deut. 16. 18. Cur non potius Judicibus designatur cathedra in medio civitatis? S. Gregor. 19. mor. c. 13. ut tantò effectus pacificus urbis populus, quanto ad hanc discordes ingredi non liceret.

Quoniam sunt reliquiae homini pacifico. Ps. 36. 37. id est, tali dantur. Exemplum de pauperibus, qui rixantur, & percutiunt se cum scutellis suis. Quando venit Eleemosynarius, nihil dat eis; sed eis, qui sedent ad portam, & expectant in pace, dat reliquias, id est, consolationes; quibus gustatis multum accenduntur, & desiderant; ut possint intrare ad mensam, unde venerunt illarum reliquiarum. Hugo Card. hic.

Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum. Psalm. 132. 1. ultimò versu: *quoniam illic mandavit Dominus benedictionem.* de Ponte in Cant. 4. Eph. 25. §. 2.

Ex Novo & Patribus.

Vidit duos fratres, Simonem, & Andream. Matth. 4. 18. & v. 21. *vidit alios duos fratres.* Ecce quatuor prima fundamenta Apostolici Collegij erant fratres, ex eodem loco, urbe, pares officio. Sylv. in Act. 11. q. 1. Nota: quod viderat aliquando Dominus Andream sine Petro Jo. 1. 40. & tunc eum non vocat; sed quando simul erat cum Petro: & similiter probabile est de Jacobo. Deus olim fundavit Synagogam super unam fraternitatem, Moysen, & Aaron; qui totius populi principes erant. At, suae Ecclesiae jaciens fundamenta, duplicem apponit. Auth. imp. hom. 7. quoniam abundantior est gratia Novi Testamenti, quam Veteris; ideo primum populum aedificavit super unam fraternitatem.

tatem, hunc autem super duas. Sylv. in Matth. 4. c. 8. q. 5.

Unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram. Matth. 20. 21. Non ait, unus ad dexteram, & alter, vel alius, ad sinistram; sed *unus*, & *unus*: ut in unitate fratrum Iesus non possit non medius stare. Ubi enim *duo*, vel *tres* &c. Matth. 18. 20. Baezal. 12. cap. 8. §. 12.

Et cum facta esset hora, discubuit. Luc. 22. 14. Videtur mihi non obiter recubitus hujus, & Ministerii, meminisse; sed reducere eis in memoriam: quia de uno pane comeditis, & de uno calice bibistis, amicos, & unanimes, una mensa fecerit. Quare ergo sapitis, quæ tales non decent? Et neque ego quidem uni servivi, alteri autem non servivi; sed omnibus vobis. Omnes igitur unum, & idem, sentiatis. Theophylact. hic.

Os non comminuetis, ex eo. Jo. 19. 36. Cur Christus D. in sua carne tam diros voluit habere tortores, in ossa verò tam humanos? S. Hilari. ait: per ossa Christi Ecclesiam ejus intelligi. Permisit, ut corpus suum verum, & reale, multis vulneribus laniaretur; noluit autem, ut corpus suum mysticum ulla divisione, seu discordia, pateretur. Sylv. in Jo. 19.

Pax fratrum, voluntas est Dei, jucunditas Christi, justitiæ regula, magistra doctrinæ, suffragium precum, desideriorum omnium competens plenitudo; dilectionis mater, puræ mentis judicium manifestum; quæ sibi exigit de Deo, quod velit; quæ, quidquid voluerit, petit, quidquid petierit, sumit. S. Chrysost. 1. §. 53.

Vellem te ducere in talem civitatem, si quidem possibile, ubi anima una esset: & videres, quomodo quævis citharâ, & tibiâ, consonantiùs, ac suaviùs, omnia sonent, nihilque absurdi sit. Hæc melodia & Deum, & Angelos, lætificat. Hoc totum in cælo spectaculum excitat; hoc & dæmonum furorem compescit, & affectionum demulcet impetus. S. Chrysost. hom. 40. in Acta.

§. IV.

Concordia vis, victoriosa.

Figura, & Symbola.

NEC adæquari poterant greges ad puteum, nisi omnes congregarentur ad unum; pro eo, quod os putei clauderetur lapide grandi, Gen. 29. 8. qui ab uno pastore removeri non poterat, nisi prius in unum conveniret multitudo pastorum: ut quod ab uno non poterat fieri, à multitudine possit removeri. Ecce habebatur congregatio, quod non habebatur singularitate; habetur unione, quod non divisione. Sim. de Cass. l. 8. c. 37.

Populo Israel, permeanti per mare rubrum, imbecillitas divisionis, & unitatis virtus, emicuit: nam scissò pelagò prævalent hostes Egyptii, fertque iis divisio opem ad vindictam. Cum

undæ redeunt in concordiam, omnes pereant. Arcones in 11. 3. Dist. 3.

Sol contra Gabaon nè movearis, & Luna contra vallem Ajalon. Jos. 10. 12. Cum sibi Solem, & Lunam auxiliares posceret, concordare voluit: veritus, nè si Sol flaret, & Luna moveretur; non tam sibi, quàm hostibus opituleretur. Naxera in Jos. 10.

Quandocunque spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat citharam. 1. Reg. 16. 23. Quid ad medelam Musica contulit? Eucherius: erat David canticis Musica eruditus; Diversorum sonorum rationabilis, moderatissimeque concentus Ecclesiæ unitatem significat; quæ variis modis continuè resonat. Naxera in Jos. 22. c. 22. §. 11.

Omnis, qui audit verba hæc &c. qui super arenam &c. Matth. 7. 24. 26. Petra est quid unum, fortiter coherens; arena autem sunt quædam grana, alia ab aliis segregata. Charitas est tanquam petra, quæ homines unum facit; & fiunt ut petra. Unde Propheta Pl. 133. 1. *qui stans in domo, benedicite Dominum*; & mox addit: *benedicat te Dominus ex Sion*, vers. 4. Quid est hoc Propheta? prius cum pluribus, mox tanquam cum uno, loqueris? significat multos, imò plurimos, amore tamen, unum esse. Diez. fer. 6. post Cineres.

Testimonia.

Ex Veteri, & Novo.

Moyse prodigiis armatus, & pro Deo Pharaoni suffectus, prælia cum Egyptiis metuit. Ex. 4. 1. 10. 13. & 34. *Non credent mihi.* Aaroni tamen associatus congressum non metuit. v. 14. Oleast, non acquievit sanctus vir Deo, quousque ei socium in legatione daret. Audet concordia, quod non prodigiis. Naxera in Jos. 10. §. 33.

Quomodo persequatur unus mille, & duo fugent decem millia. Deut. 32. 30. Si unus mille fugat, bis mille hostium fugari debent à duobus. Verum proportio non servatur in triumpho, quæ servatur in censu pugnantium. Ubi enim adesse potest unio, palmæ sine numero sunt. Unus mille fundit hostes, quia discors sibi esse non potest: duo verò decem millia persequuntur, qui concordare esse possunt. Adeo nulla firmior armatura concordia est; nullum ad comparandas victorias validius robur, unione: quæ ut primum inter duos nasci potuit, infantie suæ rudimentum, tantam fecit hostium cædem, fugatura Xerxis phalanges, si adolescat in numero copiosiore. Olival. 2. Strom. hic.

Frater, qui adjuvatur à fratre, quasi civitas firma. Prov. 18. 19. Significat, paucos fratres unitos esse instar civitatis firmæ; ac æquivalere multis civibus urbem propugnanti. Quod enim in urbe facit multitudo civium; hoc in familia facit unio, & amor intimus fratrum. Corn. hic.

Ter.

Terribilis ut castrorum acies ordinata.

Cant. 6. 9. Quid est, quod S. Ecclesia hostibus suis, ut castrorum acies, sit timenda? Scimus, quia astrarum acies tunc hostibus terribilis ostenditur, quando ita fuerit confipata, atque densata; ut in nullo loco interrupta videatur. Nam si ita disponitur, ut locus vacuus; per quem hostis possit ingredi, dimittatur; profecto iam suis hostibus terribilis non est. Et nos ergo, cum contra malignos spiritus spiritualis certaminis aciem ponimus; summopere necesse est, ut per charitatem semper uniti, atque constricti, & nunquam interrupti per discordiam, inveniamur. S. Greg. in Ezech. hom. 8. *ut castrorum acies.* id est, charitate unita, & compacta; ut nullus locus hostis per malum discordiae aperiat: quia solummodo in unitate pacis terribiles sumus hosti. S. Isid. hic.

Tunc hi tres quasi ex uno ore. Dan. 3. 57. Tres pueros in fornace concordia servavit immunes. Zeno Ver. f. 4. tribus in pueris fides puniri non timuit; immisos camino ignis exaltans detulit; ut eos unius virtutis esse persensit. Serm. 5. addit: Trinitatis sacramentò pramuniti, unitatis una fide solidi, aequalitate panes, passionis victoria gloriosi Naxera in Jos. 14. §. 29.

Ad huc quadragesima dies, & Ninive subvertetur. Jon. 3. 4. S. Ephrem l. de Jona: cum ille talia ex Deo nuntiavit; effecta est tota civitas velut unum corpus; tota civitas, sicut unus homo; erat appellata. Cumque in hunc modum in unum archissime coissent, restiterunt iustitiae Dei; veniati, & misericordiam, consecuti; Did. Niss. D. 3. Quadri.

At ille dixit: satis est. Luc. 22. 38. Cur satis duo tantum gladii? quia satis armati sumus; si sumus concordēs. Unio, & charitas, duos ad minimum discipulos expetit Christo militantes; quia singularis esse non potest. Nulla minor charitas, quam inter duos. Oliva l. 13. Strom.

Ex Patribus.

Pax vestra bellum est diabolo. Tertull. l. ad Martyres.

Multi minimi, dum congregantur unanimi; sunt magni; & multorum preces impossibile est, ut non impetrent. S. Ambr. c. 15. in ep. ad Rom.

Nihil concordiae, & mutuae voluntati, aequi paraadum. Unus enim multiplex est. Si enim concordēs sint duo, vel decem; non erit amplius unus; sed eorum unusquisque sit decuplum, & invenies in decem unum, & in uno decem. Et, si inimicum habeant qui unum aggreditur; tanquam decem aggredere, ita superatur. Non enim ab uno tantum; sed à decem impetitur. Singuli eorum viginti manus habent, & oculos viginti, & totidem pedes. Non enim suis tantum oculis videt, non suis pedibus sustentatur, non suis operatur manibus; sed & amicorum. Decem animis spirat: non enim ipse sibi tantum curat, sed & illis. Ecce dilectionis excellentia!

Polyanth. Sac. Tom. I.

quò pacto unum insuperabilem, & multiplicem reddat; & unus in multis simul locis, & in Perside, & Romae, esse possit: & quòd natura non potest, dilectio potest; & pars ejus hic, & pars illic est; vel potius totus utrobique. S. Chrys. hom. 77. ex c. 16. Joan.

Quid pulchrius hac duorum oppositione fratrum spiritualium (Petri, & Pauli) contra duos fratres, qui urbem illam (Romam) fundaverunt: Duo namque fratres, Romulus & Remus, illam fundaverunt malò nimirum auspicio; ut nunquam deesset civilis discordia. Nam, ut nobis Auctor ait: fraternò primi maduerunt sanguine muri. Romulus quippe Remum interfecit per impatientiam consortis. Pulchrò igitur spectaculo contra Germanos discordes missi sunt hi duo spiritu fratres spirituali germanitate concordēs; ut super vetera discordiae fundamenta novum concordiae fundamentum Christum ponerent; novamque magno regi Deo civitatem struerent cum sui profusione sanguinis; quae pro magna firmitate Apostolicae Fidei veraciter dici meruit iustitiae sedes, fidei domus, aula pudoris; cum antea fuisset superbiae solum, avaritiae profundum, vorago sanguinis, & pureus homicidiorum. S. Rupert. de oper. S. Spir. l. 6. c. 9.

*Exempla**Ex Veteri, & Novo.*

Notatur 2. Reg. 19. 14. de consensu filiorum Israel illos fuisse universos, *quasi virum unum.* Magna laus; sed non summa. Ecclesiae propria laus est, verè unam, non quasi unam esse. *Una est columba mea.* Cant. 6. 8. Vespasiani nummo insculptae erant plenae spicae ex duabus manibus junctis egredientes. Incerto Authore.

Ibani filii ejus, & faciebant convivium. Job. 1. 4. Sept. convenientes filii ejus ad invicem, qui septem erant numero, & unam habebant animam. Septem fuerunt personae, unum erat eis cor. Non erat inter eos superbia; non arrogantia: erant illis omnia communia, & munera, & substantia, & divitiae, & unanimitas, & pecunia, & charitas. Arcon. in Il. 3. Disc. 5.

§. V.

Concordia creaturarum irrationabilium.

UNIVERSA, quae in Mundo cernuntur, mutua sibi societate consentiunt; & in unum omnis creatura conspirare cognoscitur, dum in oppositorum proprietatibus invenitur. S. Greg. Nyss. l. de creat. hom. c. 1.

Elementa ipsa satis diversa, satisque repugnantia, olim deprehendisset interitus; nisi ea invicem mutuis aequalibusque temperantia dotata muneribus, perennis connubij fidei propagine benigna charitas illigasset. S. Zeno Ver. serm. de fid. spe, & char.

Ss

Lon-

Longè major est unitas inter pisces, & aves; quam inter homines: nam aves rapacissimæ, quæ in capiendis sunt valde sævæ; aves tamen suæ speciei socias, nec invadunt, nec comedunt. S. Bonav. l. 48. de tempore.

Proh dolor! dolore tabesco: quia est major unitas columbarum, major struthionum, major gruum, & anserum; quam hominum: nam illa simul vadunt, simul comedunt, simul terram petunt, simul è terra se erigunt &c. S. Bonav. l. 2. de SS. Apost.

Totus ob hoc Mundus creatus est exterior, & interior, scilicet ad unitatem; ut omnia sint in unum consummata. Jo. Gerson. tr. 9. sup. Magnif.

Aqua, ignis, aer, lumen, radij solares, & alia corpora subtiliora; percussa, vel divisa; statim sine ruga, vel divisionis signò, ad invicem copulantur, & reinteguntur. Alia verò, semel fracta, difficulter; vasa terrea, lapidea, vitrea, nunquam. &c. Summa Prædicant. Pax.

Varia sententiæ Patrum de Concordia.

Unum cogitate fratres mei, & videte in ipsa multitudine si delectat, nisi unum. Ecce Deo propitiò quam multi estis. Quis vos ferret, nisi unum sciretis? Unde in multis ista quies? Da unum, & populus est; tolle unum, & turba est. Quid est enim turba, nisi multitudo turbata? *Unum autem necessarium est.* Luc. 10. 42. S. Aug. de verb. Dom. l. 26.

Unitas coërcet omnia, & regit; cui subiecta sunt. S. Ambr. in prolog. Ps. 118.

Vera requies in unitate est: dividi quippe unum non potest: ubi enim scissura divisionis est, vera requies non est. S. Greg. hom. 24. in Matth. 25.

Tanta unitas debet esse inter membra spiritalia, quanta est inter corporalia. Sed nunquam est bellum inter autem, & oculum; nec inter pedem, & manum: igitur nunquam debet esse bellum inter proximum, & proximum; sed debent in Domino esse unum. S. Bonav. serm. 33. de tempore.

Ubi concordia ibi bonorum confluxus; ibi spiritalis lætitia. Sanct. Chrys. hom. 45. in Gen.

Multa nos conjungunt, & copulant: una mensa omnibus nobis proposita est, unus nos omnes genuit Pater, eosdem omnes dolores partus intulimus parenti, idem potus omnibus. Quid dico unus, ac idem potus? cum etiam ex uno, & eodem, calice detur. S. Chrysost. hom. 33. in Matth. 10.

§. VI.

Origo Concordiæ, & remedia.

Communes ærumnæ.

Publica orbis calamitas adunarat animalia in arca, ut lupo accubaret agno &c. Gen. 7. 2. Sylv. in Matth. 18. c. 13. q. 2.

Nè trāscāmini in viā. Gen. 45. 24. dixit Joseph fratribus fame vexatis, & alimoniam in

Ægypto quærentibus. Inutilis verò videtur hæc commendatio: nam fratres multò amore coadunati in Ægyptum venerant. Cur in regressu inter eos dissidium timeatur? Cum descendunt in Ægyptum, fame premuntur; cum verò redeunt, abundant annonā. Timeatur meritò; ut, quos fames unierat, saturitas discorderet. Sylv. in Matth. 18. c. 13. q. 2.

Duo cæci unanimes post Christum clamant. Matth. 9. 27. Adversitas concordiam parit. Oves de lavacro venientes solent metu frigoris inter se stipari. Jo. 20. 19. *erant discipuli congregati propter metum Judæorum.* Rom. 16. 7. *Salutate Andronicum, & Juniam, cognatos, & concaptivos meos.* Nullibi archionis vinculum cognationis invenitur, quàm quod nascitur ex simultanea captivitate, & passione. Sic canit Ecclesia de SS. Joanne, & Paulo Mm. *quos eadem fides, & passio, verè fecit germanos.* Bæza t. 2. l. 10. c. 1. §. 1.

Decem leprosi curantur. Luc. 17. 12. Tit. Bostr. conversabantur ad invicem leprosi: quia fecerat eos unanimes communicatio passionis.

Varia. Alia Origo.

Erat cor unum, & anima una. Act. 4. 32. *Signatum est super vos lumen vultus sui Domine.* Pl. 4. 7. & mox in singulari: *dedisti lætitiā in corde meo.* Consequenter videbatur dicendum: in Cordibus nostris. Ubi primum vultus divini flamma irradiat pluribus, destruit pluralitatem, & in unum cor omnium corda coadunat. Rupert. de glorific. Trinit. l. 6. c. 15. de multitudine Credentium cum dixisset, *signatum est super vos;* protinus uti maluit singulari numero dicens ex persona ipsorum: *dedisti lætitiā in corde meo.* Et certè, quia multitudinis Credentium erat cor unum, & anima una; quam quoque unitatem cordis, & animæ, illud quoque adverbium pulchrè exprimit: *quoniam tu Domine singulariter in spe constituisti me.* Dixerat enim v. 8. *à fructu frumenti, & olei, multiplicari.* Quos amor in se in unum convertit, sub unica eadem spe omnes cohibet; ut non multiplex, sed unica, sit expectatio. Sylv. hic. q. 18. Ecce, ubi non erat diversitas rerum, vigeat unitas voluntatum. Nimirum ubi non est divisio census, in unionem charitatis plurimarum mentium conflatur affectus. B. Petr. Dam. l. 1. ep. 18.

Factum est murmur Græcorum adversus Hebræos. Act. 6. 1. Quis hic despectus? quod ministerium? I. Rabanus censet, Græcas mulieres ab Hebræis deputatas ad viliora ministeria, nimioque labore oppressas. II. S. Chrys. & Beda, censent, Græcas viduas, quasi rudiores, repulsas fuisse ab Hebræis à ministrando, & rariùs ministrarent, quàm Hebrææ. III. Oecomen. & Cajet. ministerium accipiunt passivè: quòd male alebantur viduæ Græcorum. Moraliter hinc discēs, in omni communitate concordia causam esse æqualitatem; si videlicet omnes parī jure, & modò tractentur. Corn. hic.

Quod

Quod autem ascendit, quid est nisi quia descendit? Eph. 4. 9. Quæres: Quid hic Christi descensus facit ad Pauli scopum, qui est, hortari Ephesios ad concordiam? Resp. Theophyl. per hunc descensum Christi hortatur illos ad humilitatem, quæ est mater concordia; sicut superbiam est mater discordia. Corn. hic.

Desiderium magnum proficiendi plurimum adjuvat hominem, ut ad charitatis perfectionem attingat. S. Laur. Justin. lib. de ligno vitæ cap. 14.

§. VII.

Concordia Conjugalis

Symbola.

Cerva charissima. Prov. 5. 19. Hebr. *cerva amorum, & hinnulus gratia*. Amores, & officia, conjugum optime repræsentantur per cervos, & cervas. Cervus, & cerva carenteselle, sic in connubiis olim Junoni pronubæ sacrificantes sel eximebant, & abiciebant; ad charitatem designandam ait Plutarchus. Cervi, & cervæ, invicem fuccollant, & mutua capium onera ferunt. *Alter alterius onera porrate.* Gal. 6. 2. Corn. hic.

Hæc pariceps tua, & uxor fœderis tui. Nonne unus fecit, & residuum spiritus ejus est? Malachia 2. 14. Ubi uxor dicitur residuum spiritus viri. Mendoza in 1. Reg. 1.

Conjugium nomen habet à jugo quasi junctum jugum duorum: quia, sicut in jugo duo trahunt, & nisi junctim, & æqualiter, trahant, malè trahunt; si malè trahunt, malè laborant; si malè laborant, nullum reportant fructum. Philippus Picinelli, volens exprimere concordiam conjugum, pinxit jugum, adjecto Lemmate: *Non bene ab uno.* Schönleben D. 3. adv. Disc. 7.

Varia motiva

Ex Veteri.

Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ. Gen. 2. 7. in faciem mulieris non dicitur inspirasse; quia futura erat una caro cum viro virtute conjugii. Ergo unus spiritus, una vita, unaque respiratio, utrique communis erat: ideoque superfluum esset illud de fœmina referre. Tertull. l. 2. ad uxorem: Ubi caro una, unus & spiritus. de Castillo llat. 161. De Eva solum dicit: *adificavit costam in mulierem.* ib. Cur non etiam Evæ inspiravit spiraculum vitæ? cur hic architectum, ibi inspiratorem, agit? ut huic dubio occurrat, libet advocare alium Scripturæ Textum Gen. 5. 1. *hic est liber generationis Adam, in die, quæ creavit Deus hominem, masculum, & fœminam, creavit eos, & vocavit nomen eorum Adam.* Novò iterum mysteriò unus homo creatus dicitur, & tamen masculus, & fœmina. *Et vocavit nomen eorum Adam.* Non nomen ejus, sed eorum: quasi ambo non sint plures homines, sed unus homo, ob conjugium. Et hoc est ipsum, quòd dicitur inspirasse Adamo spiraculum vitæ, non autem Evæ: Quia scilicet conjuges debebant vivere quasi unam vitam, & vivere ut anima una. Schönleben cit.

Polyanib. Sacr. Tom. I.

Immisit ergo Dominus Deus sporem in Adam. Gen. 2. 21. S. Chryl. hom. 15. in Gen. Putat divinò id consiliò factum; nè, si Adamus in efformatione mulieris dolorem sentiret, perpetuam haberet occasionem rixarum, & odiorum; aut certè minùs, quàm par est, uxori afficeretur. Immisit, inquit, excessum in Adam, & dormivit: accepit unam costam illius, & implevit carnem pro illa; utne possit discusso somnò, quòd factum erat, ex vacuitate sentire. Fernandus hic.

Adificavit Dominus Deus costam in mulierem. Gen. 2. 22. Non ait, formavit, produxit, fecit; sed *adificavit*. Edificium est quid unum, una domus: sic matrimonium est quoddam edificium, quòd constat ex suis partibus, virò, & muliere. Sylv. addit. in Matth. 19.

Cumque obdormisset, tulit anam de costis ejus. lb. En costa videtur ex latere sinistro, non autem dextero, inter alvum, & cor, fuisse desumpta. Procop. sapienter admodum Deus ex uno finxit duos; ut unum iterum ex duobus constituat, invicem copulatis per matrimonium. Fernand. ib. sect. 12. Quid hoc sibi vult? quòd, cum posset mulierem aequè ac virum, formare de limo terræ, maluit costam viro subducere, eamque in mulierem edificare? Quid, inquam, hoc voluit? nisi ut firmam, & insolubilem, debere esse ostenderet unici conjugii charitatem.

Rupert. in Gen. l. 2. c. 34. Cur ex latere Adæ mulierem formavit? volebat creator naturæ ad concordiam adducere unumquodque genus. Si enim, rebus sic se habentibus, viri cum mulieribus contendunt, & mulieres cum viris; quid non admisissent, si aliunde mulierem formasset? B. Theodoret. q. 30.

Vocavit nomen eorum Adam. Gen. 5. 2. ab Hebræo *adama*. q. d. vocavit eos *homo* ab *humò*, ex qua creavit eos. Eva ergo etiam est Adam, id est, homo: utrique unum nomen dedit, ad commendandam concordiam conjugalem. Corn. hic. Olim uxores à viris nomen accipiebant, ut Caji uxor vocaretur Cajo; Cornelii Cornelia; Dionysii Dionysia: aequè ac Salomonis sponsa ab eo vocatur Sulamitis. Id. in Cant.

Recordatus autem Deus Noe. Gen. 8. 1. Si memor Noe, bestiarum, dicitur, cur non & ejus uxoris? R. S. Ambr. l. de Noe c. 16. cum dixit, quòd Noe memor fuerit, in autore & præfule hominis, necessitates ejus reliquas comprehendit: Etenim cum omnes sibi invicem chari sint, una est domus. Sylv. addit. in Matth. 19.

Ex Novo.

Dein separare hominem adversus patrem suum, &c. Matth. 10. 35. Cur de viro, & uxore, non fit mentio? cum ponantur pater & filius &c. quia vult illos maxime esse unitos; ideo nullam dissidii suspensionem dixit. Sylv. hic. q. 5.

Ubi sunt duo, vel tres, &c. Matth. 18. 20. Quinam sunt hi duo illi, aut tres? an virum, & mulierem, & filium, tres dicit? Clem. Alex. 3. Stromat.

Ss 2

Sepe.

Sepelierunt ad virum suum. Act. 5. 10. Fuit celebris mos apud Hebræos, ut conjuges eodem sepulchrò conderentur. Abul. 2. Reg. 15. q. 14. ut carnis conjunctio sequeretur conjunctionem pulveris; & quia de costa viri facta est mulier. Sylv. hic.

Omnes unanimes. 1. Petri 3. 8. Memorabile est, quod in vita S. Macarii legimus; ipsi revelatum esse: Quòd omni sua oratione, jejuniò, & studio virtutum, necdum pervenisset ad mensuram meriti duarum mulierum, quæ cum maritis in eadem domo per 15. annos vixerant in pace, & concordia; adeò ut nulla unquam alteri verbum asperius dixerit. Corn. hic.

Propterea mulierem DEus subiecit, virum verò illi præfecit; ut pax sit: Nam, ubi honoris est æqualitas, aut ubi familia dominatur, vel omnes principatum gerunt; ibi nunquam poterit esse pax. S. Chrysost. hom. 20. in ep. ad Ephes.

Mulieres viros suos intimè diligant, & ad omne bonum, ut duo oculi, sibi invicem consentiant. S. Honorius f. de Sexagef.

Exempla concordium conjugum.

Ecce ancilla tua in manu tua est. Gen. 16. 16. Hoc est verum contubernium, hoc mariti officium; quando non magnà diligentia mulieris spectat verba; sed imbecillitati sexus, veniæ non nihil concedit: Hoc unum satagens, ut è medio tollatur tristitia; & pax, atque concordia, constringatur ælius. S. Chrysost. hom. 38. hic.

Erant justi ambo. Luc. 1. 6. Ipsi muruâ voluntate in idem convenerant, facti sancta conventionem concordem; ut neuter vellet, quod ad bonitatem alterum impediret; uterque alteri præstaret, quod virtutis posset esse compendium. Sim. de Cass. l. 3. c. 1. *Ambo justi.* ib. Quia, ut erat in duobus una caro, sic erat in duobus unus spiritus. Imitentur conjuges; ut, quos conjungit affectio, jungat & virtus: S. Chrysost. f. 91.

Erant justi ambo. Mox sequitur: *Incedentes sine querelâ;* nec vicinis graves, nec inter se discordes: quia in DEI cultu valde unanimes. Joseph Alvarez Illustr. 176. Prima nimirum conjugum felicitas est, communis in Deum pietas. Non bene conveniunt in humanis, si dissentiant in divinis. Id. ib.

Media concordia conjugalis.

Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Gen. 2. 23. In his verbis non solum intellige amorem mutuum conjugum; sed etiam egregium patientiæ mutuæ documentum. q. d. vir: & mea fortitudo, & mea infirmitas, est in muliere. Alter in altero suam agnoscat duritiem, & patiens feret. Quis enim ita omni

vitiò liber, in quo non vel ossis rigor, vel carnis fragilitas, non sit? Fernandus hic sect. 14.

Honorabile conjugium inter Isaac, & Rebecca. Gen. 24. 67. Isaac enim Hebr. *risu*, est; Rebecca *patientia*. Clem. Alex. l. 1. p. ad c. 5. Ritus à tolerantia adjuvatur. Ut risum à viro mulier eliciat, patienter agat; risum patientia impetrabit. Velloso in Judich. 7. Paræn. 25.

Et lex clementia in lingua ejus. Prov. 31. 26. q. d. in verbis non est aspera, morosa, clamosa, iracunda; sed lenis, blanda, & modesta, suavis. Hanc enim legem clementiæ sibi fixit, ut cum omnibus benignè, & clementer, loquatur. Corn. hic. vide plura hoc loco.

§. VIII.

Concordia impia.

Est & mala concordia, & discordia bona: si quidem qui turrim ædificabant Gen. 11. 4. concordem erant in malo suo; inde est inviti, ad bonum tamen dissenserant. Et Socii Chore, male conveniebant; ideo bene divisi sunt. Did. Niss. fer. post D. 4. Quadr. §. 4.

Cuncti reges trans Jordanem congregati sunt pariter, ut pugnarent contra Isue. Jos. c. 9. 1. 3.

Marsupium unum &c. Prov. 1. 14. Hæc est impia concordia; quæ significatur per squamas Behemoth Job. 41. 6. & per spinas complectentes se mutuo. Nahum 1. 10. & per caudas vulpium colligatas Judic. 15. 4. & per lappam, & terram tenacem. Os. 9. 6. c. 10. 8. Hugo à. Caro hic.

Nolite arbutari, quia pacem veni mittere: non veni pacem mittere, sed gladium. Matth. 10. 34. Quare, querit S. Chrysost. quòd agnus, quòd mansuetus, quòd humilis, Christus indicare bellum venit? & resp. f. 164. quia conjunctio cœlestis est in illa separatione terrestris. Did. Niss. fer. 3. post D. 3. Quadr. §. 4.

Ubi duo vel tres congregati in nomine meo. Matth. 18. 20. Nec omnis concordia bona, nec quævis discordia mala. S. Cyrill. Jerof. Catech. 16. sunt enim & inimicitia quædam bonæ. Quemadmodum scriptum est Gen. 3. 15. *Inimicitias ponam inter te, & semen tuum & semen illius.* Gen. 15. 10. *Tollens universa hæc, divisit ea per medium, aves autem non divisit.* Cur animalia terrestria Abraham divisit, non aves? ut significaretur; nec omnem DEO displicere discordiam, nec unionem quamcunque probari. Did. Niss. ib.

Sicut esse noxium solet, si unitas desit bonis; ita perniciosum est, si non desit malis. Perversos quippe unitas corroborat, dum concordat:

Et tantò magis incorrigibiles, quantò unanimem facit. S. Greg. l. 31.

mor. c. 24.

